

minighid de
piețe
emergente

CĂRȚI PROFITURI
MICI MARI

minighid de piețe emergente

Cum să faci bani pe
piețele cu cea mai rapidă
dezvoltare din lume

Traducere din limba engleză de
Mihaela Sofonea

Mark Mobius

PUBLICA

The original title of this book is:

The Little Book of Emerging Markets: How To Make Money in the World's Fastest Growing Markets, by Mark Mobius

Copyright © 2012 by Mark Mobius. All rights reserved.

© Publica, 2014, pentru ediția în limba română

ISBN 978-606-8360-82-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MOBIUS, MARK

Minighid de piețe emergente : cum să faci bani pe piețele cu cea mai rapidă dezvoltare din lume / Mark Mobius ; trad.: Mihaela Sofonea. - București : Publica, 2014

ISBN 978-606-8360-82-9

I. Dorobanțu, Diana (trad.)

336

159.923.2

EDITORI:

Cătălin Muraru

Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV:

Bogdan Ungureanu

CONSULTANT DE SPECIALITATE:

Eduard Inizian

REDACTOR:

Doru Someșan

DESIGN:

Alexe Popescu

DTP:

Răzvan Nasea

CORECTURĂ:

Silvia Dumitrache

Elena Bițu

*Mamei și tatălui meu
pentru că mi-au oferit oportunitatea de a învăța*

Cuprins

Introducere	9
Disclaimer-ul autorului	14
1. Ce sunt piețele emergente?	
<i>O oportunitate de investiții care nu trebuie ratată</i>	15
2. Motive temeinice pentru a investi în piețele emergente	
<i>Creșterea și diversificarea</i>	23
3. Descoperirea piețelor de frontieră	
<i>Nu ratați avantajul celui care face prima mișcare</i>	41
4. Să trecem la treabă	
<i>Cum să investim în piețele emergente</i>	51
5. Există o modalitate corectă de a investi?	
<i>Compararea stilurilor investiționale</i>	63
6. Cercetarea piețelor emergente	
<i>Mențineți-vă mintea în permanență deschisă</i>	73
7. Realitatea riscului	
<i>Și de ce să nu vă temeți de el</i>	91
8. Sincronizarea factorilor de piață: monedele naționale	
<i>De ce criza poate fi cel mai bun moment pentru a cumpăra?</i>	101

9. Se numește volatilitate	
<i>Ce crește descrește și ce scade se înmulțește</i>	113
10. Cât de important este să te împotrivești curentului	
<i>Nu călcați pe urmele mulțimii</i>	119
11. Imaginea de ansamblu și imaginea în detaliu	
<i>Studiu de caz: Rusia</i>	125
12. Pri•va•ti•za•rea	
<i>Tendența care poate aduce oportunități uriașe</i>	141
13. De la avânt economic la prăbușire	
<i>Cum, când și de ce?</i>	151
14. Nu vă lăsați dominați de emoții	
<i>Cum să profitați de pe urma panicii</i>	163
15. Transformarea fricii în avantaj în loc de dezavantaj	
<i>Studiu de caz: Thailanda</i>	173
16. Raftul cu reduceri al crizei	
<i>Abordarea perspectivei pe termen lung ca urmare a unei crize</i>	181
17. Depășirea panicii iraționale în raport cu piața	
<i>Să învățăm să fim obiectivi</i>	193
18. Lumea le aparține optimiștilor	
<i>Atributele și regulile de aur ale investițiilor</i>	207
Mulțumiri	217

Introducere

UNA DINTRE CELE MAI frecvente întrebări care mi se adresează este: „Care este cel mai prielnic moment pentru investiții?” Răspunsul este: cel mai prielnic moment pentru investiții este atunci când ai bani. Realitatea este că sincronizarea cu piața e imposibilă și, dat fiind că achiziționarea acțiunilor comune tranzacționate pe o piață de capital (ceea ce se cheamă investiții de capital) este cea mai bună modalitate de a păstra valoarea, în loc să lăsați banii într-un cont bancar, este absolut de dorit să vă lansați în investiții. Nu așteptați fabulosul moment perfect. Am răspuns la întrebarea când să cum-părăm, dar cum știm când să vindem? Sfatul meu cu privire la această chestiune este că o investiție nu trebuie vândută decât dacă s-a găsit o investiție mult mai bună care să o înlocuiască.

**„Cel mai prielnic moment pentru investiții
este atunci când ai bani.”**

– Sir John Templeton

Pentru mine, mai importantă decât întrebarea când să investești este întrebarea unde să investești. Rămân cantonat pe ideea de piețe emergente. Piețele emergente sunt piețele financiare ale economiilor care se află în etapa de creștere a ciclului lor de dezvoltare și care au venituri per capita scăzute către medii. Opusul unei piețe emergente este o piață dezvoltată, piața financiară a unei economii mature cu un venit ridicat per capita.

Piețele emergente posedă mai multe avantaje pe termen lung datorită puternicei creșteri economice. Mai exact, oferă cea mai bună oportunitate pentru profituri mai mari și diversificare. S-ar putea, totodată, să aflați cu surprindere că economiile emergente ocupă în jur de două treimi din suprafața globală – ceea ce constituie o mare parte din lume, pe care nu vă puteți permite să o neglijați!

Piețele emergente îmi sunt aproape de suflet; lucrând în țările emergente timp de peste 40 de ani, am învățat o mulțime de lucruri despre felul în care funcționează piețele lor și unde se pot face banii. Cartea aceasta nu numai că vă face cunoștință cu piețele emergente, ci vă și descrie unde, de ce și cum puteți investi în ele. Vă ofer, de asemenea, informații despre piețe individuale și despre unele dintre crizele pe care acestea le-au traversat; sper să vă furnizez informații care vă vor ajuta să navigați mai bine în căutarea investițiilor pe aceste piețe.

Dar, dat fiind că ne-am oprit asupra lor, aș vrea să vă împărtășesc ceva ce am învățat de-a lungul anilor: piețele ascendente au o durată mai îndelungată și câștigă mai

mult în termeni procentuali decât piețele descendente, care se întind pe o perioadă scurtă și scad mai puțin în termeni procentuali. Acesta este un fenomen generic important, de care e bine să ținem cont, deoarece constituie un factor atunci când ne hotărâm dacă să investim sau nu.

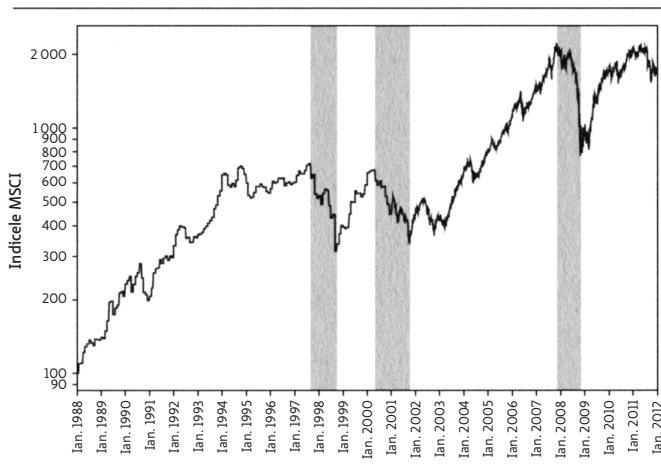
Sincronizarea cu piața este dificilă, dar, în general, putem presupune fără a da greș că, în cele din urmă, va apărea o piață ascendentă și că piața de capital își va depăși maximele precedente în perioada respectivă. Mai mult, dacă sunteți suficient de puternici pentru a păstra ceea ce dețineți atât în piețele ascendente, cât și în cele descendente, cel mai bun lucru pe care îl puteți face este să cumpărați mai multe acțiuni în momentul în care survine o piață descendentă, deoarece aceasta va fi mai scurtă ca durată decât piața ascendentă. De exemplu, investitorii care au cumpărat pe piețele emergente, pe parcursul ultimei piețe descendente din 2008, și-au dublat banii. Bineînțeles, vor surveni și alte piețe descendente, dar lecția e clară.

Înainte de a începe să aprofundăm problema, haideți să vedem un exemplu. În ianuarie 1988, pe piețele emergente, și-a făcut debutul o piață ascendentă, care a durat aproximativ nouă ani și jumătate, interval în care indicele a depășit 600% în raport cu punctul inițial. Piața descendentă care a urmat nu a durat decât un an și ceva, conducând la o pierdere de peste 50% din valoarea indicelui. Următoarea piață ascendentă a survenit în septembrie 1998 și, în decursul unui an și jumătate, și-a sporit

valoarea cu peste 110%. Aceasta a fost urmată de o piață descendentă cu o durată similară, în care prețurile au scăzut cu aproape 50%.

Ideea e clară și poate fi demonstrată din nou, începând cu octombrie 2001, până în noiembrie 2007, când piața ascendentă a adus profituri de peste 530% în doar aproximativ șase ani, fiind urmată de o piață descendentă

Creșterile și descreșterile (în mare măsură creșterile) indicelui MSCI* al piețelor emergente

Notă: Piață descendentă bazată pe un declin de 30% în raport cu punctul maxim atins și piață ascendentă bazată pe o creștere de 30% în raport cu punctul minim.

* Morgan Stanley Capital International – companie americană care furnizează instrumente de analiză a piețelor de capital (n.t.).

care a pierdut 65% din valoare în următoarele douăsprezece luni.

Pe parcursul întregii cărți veți găsi note de călătorie rezultate în urma călătoriilor mele recente în țări considerate a avea piețe de capital emergente sau de frontieră. Aceste note evidențiază domeniile pe care trebuie să le avem în vedere, oferind o idee asupra climatului existent.

Chiar dacă nu există nici un secret simplu, nici o schemă sau un plan care să garanteze succesul pe termen lung pe piețele emergente, se pot învăța numeroase lecții bune și temeinice, cum ar fi diversificarea, abordarea unei perspective pe termen lung, concentrarea asupra elementelor fundamentale și tolerarea volatilității pieței. În această carte, am încercat să adun laolaltă aceste lecții și multe altele. Sper că acest minighid vă poate călăuzi spre profitudini semnificative pe piețele emergente.

Disclaimer-ul autorului

OPINIILE EXPRIMATE ÎN această carte îmi aparțin exclusiv mie și nu reprezintă neapărat perspectiva angajatorului meu.

Opiniile exprimate nu trebuie considerate drept sfaturi în domeniul investițiilor sau o ofertă pentru anumite acțiuni. Aceste opinii și observații v-ar putea ajuta să înțelegeți filosofia noastră în raport cu managementul investițiilor.

Datele incluse în această carte provin din surse demne de încredere, dar autorul nu susține și nu garantează caracterul exhaustiv sau acuratețea acestora.

1

Ce sunt piețele emergente?

O OPORTUNITATE DE INVESTIȚII CARE NU TREBUIE RATATĂ

PE CÂND STUDIAM dezvoltarea economică la MIT, la începutul anilor 1960, termenul țări subdezvoltate era încă utilizat, eufemisme mai ușor de digerat precum țări în curs de dezvoltare abia înfiripându-se.

Termenul piețe emergente a pătruns în vocabularul lumii investiționale la finalul anilor 1980. International Financial Corporation a definit ideea de piață emergentă astfel: „Piață care crește ca dimensiune și grad de sofisticare, în contrast cu o piață relativ mică, inactivă și care dă prea puține semne de schimbare“. La momentul respectiv, termenul era o declarație de speranță și încredere din partea celor care, la fel ca mine, studiau piețele emergente de capital, deoarece multe dintre aceste piețe – precum cele din Argentina, Peru și Venezuela – se afundau mai rapid decât prindeau aripi.

Numele jocului

Orizontul investitorilor în portofolii internaționale era destul de limitat la începuturi. De fapt, dacă pe atunci ar

fi fost uzitat conceptul de piețe emergente, probabil că Japonia ar fi fost inclusă în această categorie. În anii 1960, investițiile în Japonia erau considerate a fi o aventură riscantă, cu caracter de pionierat; Japonia era cunoscută drept o țară a exporturilor ieftine și de proastă calitate, cu o monedă slabă și cu un viitor politic instabil.

În 1987, când Sir John Templeton m-a rugat să administrez primul fond centrat pe piețele emergente, nu exista o definiție operațională universal acceptată a piețelor emergente. Intuitiv, se știa că emergentă implica în curs de dezvoltare sau subdezvoltată, dar nu era posibil să stabilești cu precizie în ce punct survenea distincția dintre piețe „emergente” și piețe în care „emergența” avusese loc deja. Cu toate acestea, clasificarea țărilor făcută de Banca Mondială, în funcție de venitul per capita – „venit ridicat”, „venit mediu” și „venit scăzut” –, era un bun început. Țările cu venit mediu și scăzut erau considerate a fi „emergente”.

Din 1987, când a fost alcătuită lista inițială a piețelor emergente, pe baza datelor Băncii Mondiale, a existat o serie de schimbări în clasificarea țărilor în funcție de venitul per capita, existând țări care au intrat în noi categorii.

De exemplu, a trebuit să se acorde atenție problemei țărilor din lumea în curs de dezvoltare, în special celor din Orientul Mijlociu, cu uriașe resurse naturale. Deși era clar că aceste țări nu puteau fi clasificate drept dezvoltate din cauza nivelurilor reduse ale infrastructurii și distribuției veniturilor la momentul respectiv, deseori aveau un venit ridicat per capita datorită exporturilor puternice de resurse cum ar fi petrolul și gazul. Astfel, deși țări precum Qatar și

Kuweit dețineau venituri per capita semnificativ mai mari decât țările cu venituri scăzute și medii, distribuția veniturilor respective era de așa natură, încât nivelul de trai general nu ajunsese la cel existent în țările dezvoltate.

Unele dintre piețele de capital din țările emergente sunt bine dezvoltate, anumiți investitori internaționali considerând că acestea nu aparțin categoriei țărilor emergente. De exemplu, Hong Kong este considerată de o serie de investitori internaționali drept una dintre piețele majore de capital din lume, nefiind, prin urmare, inclusă pe listele lor de piețe emergente. Managerul unui fond de pensii spunea: „Nu consider că Hong Kongul este o piață emergentă deoarece este ușor să investești aici și este foarte lichidă“. Totuși, când ne gândim la faptul că Hong Kong face parte din China, care se încadrează în categoria veniturilor medii per capita, aceasta se situează clar în categoria țărilor emergente. Un alt factor important care trebuie luat în considerare este acela că, în cazul multora dintre companiile listate în Hong Kong, o mare parte din câștigurile acestora sunt generate în China; astfel că ar fi o greșeală să nu includem acele oportunități în categoria piețelor emergente.

Piețele emergente sunt piețele financiare ale economiilor aflate în etapa de creștere a ciclului lor de dezvoltare, care au venituri per capita scăzute spre medii.

Emergent. Emergent. Emergența a survenit!

O altă întrebare: când încetează o piață de capital să fie o piață emergentă? Pe măsură ce nivelurile veniturilor cresc, iar piețele emergente de capital devin din ce în ce mai accesibile tuturor investitorilor internaționali, ne confruntăm cu provocarea de a decide ce țări sau piețe ar trebui șterse de pe listă și care ar trebui adăugate. De exemplu, s-a vorbit mult dacă e cazul sau nu ca Taiwan și Coreea de Sud să dobândească statutul de piețe dezvoltate.

Lista piețelor emergente va continua să se schimbe odată cu evoluția situațiilor economice și politice la nivel global. Cu toate acestea, la ora actuală, țările cu piețe emergente sunt considerate cele clasificate a fi în curs de dezvoltare sau emergente de către Banca Mondială, International Finance Corporation, Națiunile Unite sau autoritățile țărilor respective, ca și țările cu o capitalizare de piață mai mică de 3% în raport cu Indicele Global MSCI. Aceste țări sunt, în genere, situate în Asia (cu excepția Japoniei), Orientul Mijlociu, Europa de Est, America Centrală și de Sud și Africa. Din numărul total de piețe, în jur de 170 de țări îndeplinesc aceste condiții astăzi.

La o primă privire, ar putea părea că gama țărilor este prohibitiv de diversă pentru a permite o analiză investițională serioasă. Însă au fost și încă sunt factori practici care contribuie la reducerea listei de investitori. Numeroase țări au fost excluse ca posibilități inițiale de

investiție din cauza unei serii de obstacole, cum ar fi restricțiile puse investițiilor străine, impozitele și absența piețelor de capital. Treptat, tot mai multe țări au abandonat în cele din urmă modelul economic socialist/comunist, ajungând să realizeze că o economie de piață ar produce o creștere mai rapidă. Drept urmare, atât piețele de obligațiuni, cât și cele de capital s-au deschis accesului străinilor, pe lângă investitorii locali. Deschizându-și piețele investitorilor străini, țările le permit investitorilor care trăiesc în afara granițelor lor să investească în piețele lor de capital, atrăgând astfel mai mult capital, pe măsură ce se integrează mai temeinic în piețele globale mai ample.

Criteriile FELT

Deși acum piețele sunt mai accesibile, continuă să existe anumite bariere. Înainte de a fi dispus să pătrund pe orice piață de capital, aș vrea ca aceasta să îndeplinească niște cerințe minime, pe care le-am definit cu ajutorul unui acronim ușor de memorat: FELT*. Semnificația acestuia este:

- **Fairplay:** Sunt toți investitorii tratați în mod egal? Compania are o clasă de acțiuni, astfel încât

* Acronimul redă trecutul verbului *feel* – a simți; cu alte cuvinte, sintetizează sentimentul pe care i-l inspiră investitorului o anumită piață emergentă evaluată cu ajutorul criteriilor FELT (n.t.).

fiecare acțiune să aibă drepturi egale de vot? Informațiile despre piață sunt disponibile pentru toți investitorii?

- **Eficiență:** Pot investitorii cumpăra și vinde acțiuni cu ușurință și în siguranță? Sistemele de monitorizare a tranzacțiilor sunt rapide și precise, având un minimum de întârzieri, astfel încât banii să nu fie blocați inutil?
- **Lichiditate:** Există un randament sau volum suficient pentru a putea avea libertatea de a cumpăra și de a vinde acțiuni pe piață? Free float-ul*, sau numărul acțiunilor disponibile în mod normal pentru tranzacționare, constituie un procent ridicat din numărul total de acțiuni în circulație?
- **Transparență:** Se poate afla cu ușurință ce se întâmplă cu adevărat pe această piață? Pot să obțin informații de la companiile listate? Își publică acestea situația financiară rezultată în urma auditului?

Dacă o piață îndeplinește criteriile FELT, vă puteți entuziasma cu privire la aceasta. Dacă nu le îndeplinește, abordați-o cu mare grijă.

De fapt, când am început să investesc în piețele emergente pentru Templeton, în 1987, nu existau decât câteva piețe în care puteai investi la ora respectivă. Desigur, înainte de a pătrunde pe o piață nouă, a trebuit să

* Termen ce denumește numărul de acțiuni aparținându-le acționarilor minoritari ai unei companii, ce pot fi tranzacționate public la bursa de valori (n.t.).

depășim numeroase bariere administrative și tehnice, cum ar fi alegerea unei bănci în custodia căreia acțiunile noastre să fie în siguranță, familiarizarea cu complexitățile sistemelor de tranzacționare specifice țării respective și multe alte detalii, pe lângă sarcina principală de a ne educa cu privire la posibilele investiții ale companiei. De-a lungul anilor, universul investițional al piețelor emergente a ajuns de la doar cinci piețe de capital, în 1987, la 60, în momentul actual.

2

Motive temeinice pentru a investi în piețele emergente

CREȘTEREA ȘI DIVERSIFICAREA

DE CE SĂ INVESTEȘTI ÎN PIEȚELE emergente? Deoarece acolo se află creșterea!

Economiile piețelor emergente cresc mult mai rapid decât cele ale țărilor dezvoltate, cu venit mai ridicat. Fondul Monetar Internațional (FMI) estima că economiile emergente vor crește cu 6% în 2012, de trei ori mai rapid decât creșterea de 2% estimată pentru țările dezvoltate.

De unde puseul subit de creștere?

Care sunt motivele acestei creșteri în dezvoltarea piețelor emergente? Când o țară crește cu un procentaj de 5%, iar populația nu sporește decât cu 1%, atunci venitul per capita se mărește la o rată rapidă. Asta se întâmplă pe piețele emergente. Această dezvoltare fundamentală este intensificată de un alt accelerator al creșterii semnificative: baza relativ scăzută de la care au pornit aceste națiuni, care le permite să facă salturi spectaculoase în raport cu creșterea.

Țările cu economii emergente sunt, de asemenea, norocoase și din următorul punct de vedere vital: nu trebuie să reinventeze roata – telefonul mobil, imprimanta laser sau roboții industriali – pentru a-și da seama de satisfacțiile pe care le aduce tehnologia modernă. În termeni practici, de exemplu, aceasta înseamnă că unele țări au putut să fondeze burse de valori care nu aveau nevoie de sedii fizice pentru tranzacționare deoarece toate tranzacțiile erau electronice, iar brokerii puteau introduce comenzi de cumpărare și vânzare utilizând computerele. Mărirea productivității, facilitată de inovațiile tehnologice, putea fi obținută cât ai clipi. Aceste transferuri tehnologice au contribuit la accelerarea creșterii pe piețele emergente.

Mai mult, date fiind deficiențele inevitabile în raport cu aproape toate serviciile și mărfurile și cererea nesatisfăcută de noi produse care au survenit odată cu creșterea avuției națiunilor emergente, oportunitățile de afaceri pot fi fără precedent. Creșterea cheltuielilor în economiile respective și amplificarea cerințelor privind creditele și finanțele au stimulat dezvoltarea piețelor de capital.

De exemplu, în China, doar 1% dintre familiile din mediul rural aveau frigider în 1990. Odată cu creșterea nivelului de trai și a veniturilor de-a lungul anilor, acest procent a înregistrat o creștere semnificativă, ajungând la 37% în 2009. În mod similar, doar 9% aveau mașini de spălat în 1990, în comparație cu peste 50% în 2009. Doar 7% dintre familiile chineze din mediul rural dețineau un

computer în 2009. Diferența este radicală în comparație cu țările dezvoltate, precum Statele Unite, unde 70% dintre familii aveau acces la internet acasă în 2009. În mod clar, potențialul pentru o creștere și mai mare este imens.

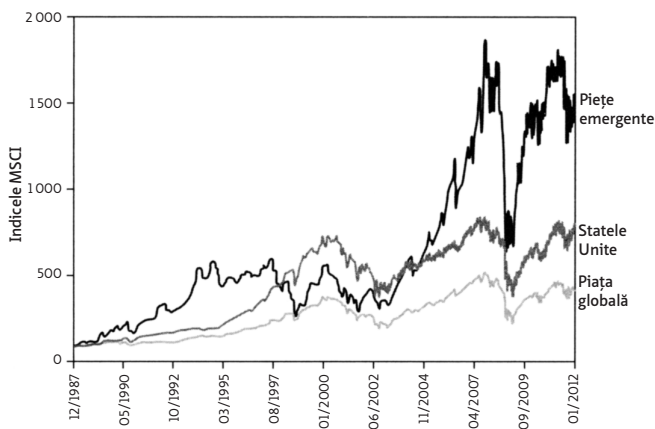
Piețele de capital din țările emergente înfloresc în tandem cu creșterea economică. Expansiunea piețelor de capital permite o mișcare mai mare în raport cu valorile acțiunilor. Aceste mișcări pot fi ascendente sau descendente, însă, având în vedere imensa expansiune economică, se așteaptă ca acestea să continue să crească. Pe măsură ce tot mai multe companii ajung în ipostaza de a fi tranzacționate public sau sunt privatizate de către stat, gama companiilor din care se poate alege este din ce în ce mai mare, în sectoare semnificative ale economiei, precum energia, finanțele și industria. De exemplu, în 2011, ofertele publice inițiale (OPI), la care se adaugă alte emisiuni de titluri (acțiuni) au depășit 245 de miliarde de dolari, cu aproximativ 30% mai mult decât suma înregistrată pe piața americană și cam 40% din totalul global. Cifrele au fost și mai semnificative în 2010, când OPI-urile și tranzacțiile aferente acestora pe piețele emergente au ajuns la un total de 470 de miliarde de dolari, mai mult decât dublul celor 198 de miliarde de dolari înregistrate pe piața americană și cam jumătate din cele 950 de miliarde de dolari americani înregistrate la nivel mondial.

În 2011, piețele emergente reprezentau 34% din totalul capitalizării de piață pe plan global, în comparație cu doar 10% cu zece ani în urmă. Aceste statistici ar putea fi

șocante pentru mulți investitori experimentați, care sunt obișnuiți să se gândească doar la piețele dezvoltate, dar ele ne arată că astăzi investitorii au la dispoziție mult mai multe alegeri și modalități de a-și expune portofoliile în raport cu aceste piețe emergente aflate într-un proces rapid de creștere decât am avut oricare dintre noi cu douăzeci, zece sau chiar și cu cinci ani în urmă.

Investițiile în piețele emergente în particular intensifică beneficiile diversificării sau contribuția la performanță, dat fiind că piețele emergente au avut, în general, performanțe mai bune decât piețele dezvoltate. Din 1988, la un

Performanța piețelor emergente *versus* piața din Statele Unite și cea mondială

Sursa datelor: MSCI, FactSet

an după ce am lansat Templeton Emerging Markets Fund*, graficul aferent arată că piețele emergente au depășit piața Statelor Unite cu aproximative 940% și piața mondială cu peste 1 360%, la finalul lunii ianuarie 2012.

Desigur, performanța va varia de la un an la altul, iar în anumiți ani, piețele emergente se vor clasa sub alte piețe, însă în cei mai mulți ani, piețele emergente ies învingătoare. Pot exista diferențe radicale între diferite țări. De exemplu, în 2010, Argentina și Sri Lanka au obținut profituri suplimentare de 70% în dolari americani, în vreme ce, la celălalt capăt al spectrului, Bahrain și Kazahstan au înregistrat un declin de 18% și de aproape 15% în dolari americani. Astfel, este logic că, dacă ai investiții răspândite într-o serie de țări, ai o șansă mai mare ca măcar o parte din ceea ce deții să genereze profituri optime pe parcursul unui an oarecare.

„Problema” prea multor alegeri

Fie că vă gândiți să vă alcătuiți propriul portofoliu de acțiuni pe piețele emergente sau să adevați la unul dintre numeroasele fonduri mutuale globale sau centrate pe piețele emergente, primul pas esențial pe care trebuie să-l faceți este să examinați lumea îndelung și îndeaproape. Poate că nu ați mai făcut acest lucru pe îndelete din clasa a VI-a, însă timpul pe care îl petreceți studiind harta lumii

* Fondul Piețelor Emergente al companiei Templeton (n.t.).

nu are cum să fie irosit, putând fi vital pentru succesul dumneavoastră ca investitor global.

Primul lucru pe care îl veți observa probabil este dimensiunea relativ redusă a piețelor dezvoltate în comparație cu vastele teritorii pe care se întind țările emergente. Economiiile emergente acoperă 77% din suprafața mondială, au peste 80% din populația lumii, dețin mai mult de 65% dintre rezervele globale ale pieței monetare și însumează în jur de 50% din produsul intern brut (PIB) mondial. În 2010, aproximativ 5,7 miliarde de oameni locuiau în țări emergente; ceea ce înseamnă cam de cinci ori mai mult decât populația de 1,2 miliarde a piețelor dezvoltate. Numai China și India totalizează 2,5 miliarde de oameni; asta înseamnă de aproape patru ori mai mult decât cele aproximativ 700 de milioane existente în Statele Unite și Uniunea Europeană.

În cadrul clasei de active de pe piețele emergente, putem diferenția cu ușurință între piețele emergente mai mature sau bine cunoscute și piețele de frontieră, mai tinere și mai puțin dezvoltate.

Piețe precum Brazilia, Hong Kong și India pot fi considerate a fi piețe emergente mature nu pentru că sunt imune la volatilitatea comună tuturor piețelor emergente, ci pentru că oferă o gamă largă de oportunități investiționale, un oarecare grad de transparență în operarea piețelor și sisteme comparativ avansate de protecție a investitorilor, inclusiv reglementarea titlurilor de valoare și tratarea acționarilor minoritari. Aceste piețe au, totodată, o bază locală de investitori mai robustă și

mai dezvoltată și au devenit mai puțin susceptibile la ascendența și scăderea apetitului străinilor pentru risc.

Aceste națiuni constituie piețe-cheie în portofoliile piețelor emergente și ar trebui să fie examinate îndeaproape în vederea identificării oportunităților de către orice potențial investitor în piețele emergente, care are la dispoziție timpul necesar pentru a efectua un studiu aprofundat.

Desigur, piețe de frontieră precum Nigeria, Vietnam și Pakistan pot fi locuri în care e posibil să se obțină profituri substanțiale deoarece percepția publicului investitor este că acestea sunt mai „riscante“, motiv pentru care sunt evitate. Această atitudine înseamnă deseori că prețurile sunt scăzute și că oportunitățile de a obține acțiuni ieftine sunt prielnice. Ceea ce ne conduce direct la următorul adevăr: asumarea riscurilor este cel mai bun mod în care investitorii pot obține profituri.

Asumarea riscurilor este cel mai bun mod în care investitorii pot obține profituri.

Astăzi, China, India, Indonezia, Brazilia și Rusia (cunoscute drept Big Five) sunt toate piețe emergente viabile conform tuturor standardelor. Nu numai că sunt emergente, dar se numără toate printre cele mai mari douăzeci de economii ale lumii, China, Brazilia și India înscriindu-se în top 10. Aceste economii sunt în mod clar forțele economice ale secolului XXI.

Să mai aruncăm o privire rapidă pe această listă: China, India, Indonezia, Brazilia și Rusia. În anii 1990, toate aceste cinci țări ar fi putut fi cu ușurință înscrise pe o listă a zonelor de dezastru financiar din lume. Însă astăzi, Economist Intelligence Unit prognozează că, în aceste țări cu o dezvoltare rapidă, creșterea va urca până la 6,5% pe an, până în 2020, lăsând în urmă cu o marjă semnificativă performanța relativ molatică a economiilor dezvoltate, a căror rată de creștere se ridică la 1,9%. Dar, desigur, criza din Indonezia și din alte țări asiatice, din 1997 și 1998, ca și colapsul economic din Rusia de la mijlocul anului 1998 au dovedit că există în continuare pericole reale.

Impunerea acestor națiuni de pe piețele emergente a schimbat harta economică a lumii în ultimii 25 de ani. Așadar, ce înseamnă acest lucru pentru dumneavoastră, investitorul global aspirant – sau, la fel de bine, pentru mine?

Ar trebui să aruncați o privire mai atentă asupra tuturor acestor cinci forțe economice pentru a vedea dacă găsiți companii în aceste locuri în care ați dori să investiți. În afară de Big Five, ratele ridicate de creștere de care se bucură aproape toate piețele emergente astăzi (există, desigur, și excepții) sugerează următoarele: dacă doriți să intrați în contact cu economiile cu cea mai rapidă dezvoltare din lume, trebuie să pătrundeți pe piețele emergente de capital. De ce? Totul se rezumă la CREȘTERE!

Toate piețele sunt volatile uneori

Între 2000 și 2010, economiile a patru piețe emergente majore – Brazilia, Rusia, India și China, cunoscute în genere drept piețele BRIC – au crescut cu 112%. În aceeași perioadă, economiile a trei din principalele țări avansate – Statele Unite, Marea Britanie și Japonia – au evoluat cu un nesemnificativ procent de 14%.

În 2000, creșterea medie a produsului intern brut (PIB) din țările cu piețe emergente se învârtea în jurul lui 6,5%. În același timp, creșterea medie în țările dezvoltate se situa cu puțin sub 4%.

Un deceniu mai târziu, în 2010, diferența de creștere dintre piețele mondiale emergente și cele dezvoltate se accentuase și mai mult. Piețele emergente înregistrau o medie de 7,7%, în vreme ce media piețelor dezvoltate nu era decât de 2,6%.

Luați aminte: aceste uimitoare rate de creștere nu trebuie considerate o garanție a faptului că piețele de capital de pe piețele emergente vor continua să fie substanțial în tandem cu economiile lor cu creștere ridicată.

Dacă e să arate ceva, contagiunea asiatică dintre 1997 și 1998, în mod similar cu „efectul tequila“ din America Latină, survenit cu trei ani înaintea acesteia, demonstrează că piețele emergente nu sunt imune la șocuri și sunt susceptibile de a întâmpina câteva obstacole pe calea către bogăție și prosperitate. Totuși, tocmai această volatilitate, dacă este administrată în mod adecvat, poate genera profituri mult peste medie pe termen lung.

Cu toții trebuie să admitem faptul că volatilitatea este o caracteristică a tuturor piețelor – chiar și a celor mai mature.

**Volatilitatea este o caracteristică a tuturor
piețelor – chiar și a celor mai mature.**

Motivul este cât se poate de simplu: toate piețele, fiind bazate mai mult pe psihologia de masă decât pe realitatea obiectivă, au tendința de a depăși sau de a se situa sub ratele economice de creștere. Judecarea influenței emoției raționale este modul în care investitorii răbdători pot face bani.

Dacă scoateți emoția din ecuație și vă bazați strategia pe elementele fundamentale pe termen lung, puteți câștiga atât când piețele se află în cădere, cât și atunci când înregistrează creșteri.

Nu trebuie uitat că depășirile și scăderile de genul acesta au tendința de a se anula unele pe altele de-a lungul timpului. Aceasta înseamnă că piețele de capital reflectă, în cele din urmă, creșterea economică pe termen lung. Dar, totodată, la fel ca toate piețele, piețele emergente tind să fie ciclice. Ceea ce constituie o modalitate elegantă de a spune că uneori prind avânt, alteori se prăbușesc.

Cea mai bună cale de a atenua această volatilitate, am descoperit eu, este să urmezi îndeaproape strategia consacrată, centrată pe valoare și uneori contrară,

experimentată întâia oară de către mentorul nostru, Sir John Templeton, numit deseori nașul investițiilor globale. Sir John Templeton a fost un pionier în investițiile financiare, numărându-se printre primii investitori care s-au aventurat în Japonia în anii 1960, pe când aceasta era cunoscută încă drept o economie subdezvoltată. Strategia sa era să:

- exploreze lumea în căutarea celor mai bune oportunități investiționale;
- se concentreze pe termen lung, nu pe termen scurt;
- folosească bunul simț.

Când remarcăm o valoare care nu se reflectă în preț, suntem dispuși să adoptăm o atitudine contrară, cumpărând când alții vând deznădăjduiți și vânzând când alții cumpără cu aviditate.

Marele paradox al investițiilor bazate pe valoare este acela că majoritatea banilor se fac după – nu înainte – cădere. Fie că este vorba despre contagiunea asiatică, despre efectul tequila din America Latină sau despre criza subprimă, este important să ții minte că veți găsi cele mai multe și cele mai bune afaceri în vremuri de restriște, când veștile sunt proaste și toată lumea vrea să vândă.

Vremurile rele pot fi vremuri bune. Sau, după cum s-a exprimat la un moment dat un coleg de-al meu: „Pentru noi, veștile proaste sunt vești bune“.

Pe lângă mărirea probabilității de a înregistra profituri mai mari prin diversificarea investițiilor în mai multe țări,